

Bruden av integrasjon

Standardformler: Areal: $\int_a^b f(x) dx$

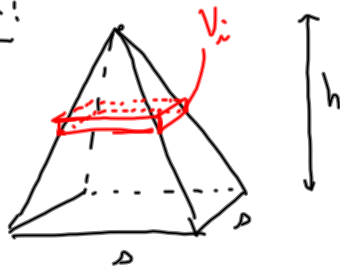
Omdreining om x-aksen: $\pi \int_a^b f(x)^2 dx$

— " — y-aksen: $2\pi \int_a^b x f(x) dx$

Buelengden: $\int_a^b \sqrt{1+f'(x)^2} dx$

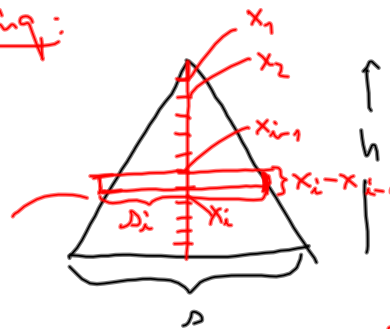
Viktige: Å kunne sette opp integraler selv.

Eksempel:

Volume: $\frac{1}{3} g h = \frac{1}{3} D^2 h$

Requing:

$$V \approx \sum_{i=1}^n V_i = \sum_{i=1}^n D_i^2 (x_i - x_{i-1})$$

$$= \sum_{i=1}^n \left(\frac{D}{h} x_i\right)^2 (x_i - x_{i-1})$$

$$= \frac{D^2}{h^2} \sum_{i=1}^n x_i^2 (x_i - x_{i-1}) \rightarrow \frac{D^2}{h^2} \int_0^h x^2 dx$$

Riemannsum for $f(x) = x^2$

Altså $V = \frac{D^2}{h^2} \int_0^h x^2 dx = \frac{D^2}{h^2} \left[\frac{x^3}{3} \right]_0^h = \frac{D^2}{h^2} \frac{h^3}{3} - 0 = \frac{D^2 h}{3}$

Hva er D_i :

Formle:

$$\frac{D_i}{x_i} = \frac{D}{h}$$

$$D_i = \frac{D}{h} x_i$$

Integrationsstekniker

Tre grunnleggende teknikker:

- (i) Delvis integrasjon
  - (ii) Substitusjon (skifte av variabel)
  - (iii) Delbrøkkoppløsing.
- } Blandte teknikker

Delvis integrasjon

Grunnleggende formel: $\int uv' dx = uv - \int u'v dx$

Utleiing av formel: Produktregel

$$(uv)' = u'v + uv'$$

Integrer

$$uv + C = \int (uv)' dx = \int u'v dx + \int uv' dx$$

$$\int uv' dx = uv + C - \int u'v dx = uv - \int u'v dx$$

Eksempel: $\int \underbrace{x}_u \underbrace{\sin x}_{v'} dx$ $u = x \quad v' = \sin x$
 $u' = 1 \quad v = -\cos x$

$$= \underbrace{-x \cos x}_{uv} - \int \underbrace{1}_{u'} \cdot \underbrace{(-\cos x)}_v dx = -x \cos x + \int \cos x dx$$

$$= -x \cos x + \sin x + C$$

Eksempel: $\int \underbrace{x^2}_u \underbrace{e^x}_{v'} dx =$

$$= x^2 e^x - \int 2x e^x dx$$

$$= x^2 e^x - (2x e^x - \int 2e^x dx)$$

$$= x^2 e^x - 2x e^x + 2 \int e^x dx = \underline{x^2 e^x - 2x e^x + 2e^x + C}$$

$u = x^2, v' = e^x$ $u' = 2x, v = e^x$ $u = 2x, v' = e^x$ $u' = 2, v = e^x$
--

Funktioner som blir nye enkelere ved derivasjon er "fine" å ha i delvis integrasjon:

$$u(x) = \ln x, \quad u'(x) = \frac{1}{x}$$

$$u(x) = \arctan x, \quad u'(x) = \frac{1}{1+x^2}$$

$$u(x) = \arcsin x, \quad u'(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$$

Eksempel: $\int \underbrace{x^3}_{v'} \underbrace{\ln x}_u dx$

$$u = \ln x, \quad v' = x^3$$

$$u' = \frac{1}{x}, \quad v = \frac{x^4}{4}$$

$$= \frac{x^4}{4} \ln x - \int \frac{1}{x} \frac{x^4}{4} dx = \frac{x^4}{4} \ln x - \frac{1}{4} \int x^3 dx = \frac{x^4}{4} \ln x - \frac{1}{4} \left[\frac{x^4}{4} \right] + C$$

$$= \frac{x^4}{4} \ln x - \frac{1}{16} x^4 + C$$

Exempel: $\int \underbrace{x}_{v'} \cdot \underbrace{\arctan x}_u dx$ $u = \arctan x$ $v' = x$
 $u' = \frac{1}{1+x^2}$ $v = \frac{x^2}{2}$

$$= \frac{x^2}{2} \arctan x - \int \frac{\frac{x^2}{2}}{1+x^2} dx$$

$$= \frac{x^2}{2} \arctan x - \frac{1}{2} \int \frac{x^2}{1+x^2} dx$$

$$= \frac{x^2}{2} \arctan x - \frac{x}{2} + \frac{1}{2} \arctan x + C$$

Mellamrequisit:
 $\int \frac{x^2}{1+x^2} dx = \int \frac{(1+x^2)-1}{1+x^2} dx$
 $= \int (1 - \frac{1}{1+x^2}) dx = x - \arctan x + C$

Exempel: $\int \arcsin x dx = \int \underbrace{1}_{v'} \cdot \underbrace{\arcsin x}_u dx$ $u = \arcsin x$ $v' = 1$
 $u' = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$ $v = x$

$$= x \arcsin x - \int \frac{x}{\sqrt{1-x^2}} dx$$

$$= x \arcsin x - \int \frac{(-\frac{1}{2} dz)}{\sqrt{z}}$$

$$= x \arcsin x + \int \frac{1}{2\sqrt{z}} dz = x \arcsin x + \sqrt{z} + C$$

$$= x \arcsin x + \sqrt{1-x^2} + C$$

$z = 1-x^2$
 $dz = -2x dx$
 $x dx = -\frac{1}{2} dz$

$\sqrt{z} = z^{1/2}$

Annem brukt av delvis integrasjon: Tilbake til utgangspunktet (nesten).

Eksempel: $\int \sin^2 x \, dx$

$$= -\sin x \cos x + \int \cos^2 x \, dx$$

$$= -\sin x \cos x + \int (1 - \sin^2 x) \, dx$$

$$= -\sin x \cos x + x - \int \sin^2 x \, dx$$

der: $\int \sin^2 x \, dx = -\sin x \cos x + x - \int \sin^2 x \, dx$

$$2 \int \sin^2 x \, dx = -\sin x \cos x + x$$

$$\int \sin^2 x \, dx = -\frac{1}{2} \sin x \cos x + \frac{x}{2} + C$$

Integrasjonsformler:

Pluser å være ut $\int x^B e^x \, dx$.

$$\int x^B e^x \, dx = x^B e^x - B \int x^{B-1} e^x \, dx$$

Generell vedutvikling: $I_n = \int x^n e^x \, dx$

$$= x^n e^x - \int n x^{n-1} e^x \, dx = x^n e^x - n \underbrace{\int x^{n-1} e^x \, dx}_{I_{n-1}} = x^n e^x - n I_{n-1}$$

Integrasjonsformel: $I_n = x^n e^x - n I_{n-1}$

Pluser ut I_3 : $I_3 = x^3 e^x - 3 I_2 = x^3 e^x - 3(x^2 e^x - 2 I_1)$

$$= x^3 e^x - 3 x^2 e^x + 6 I_1 = x^3 e^x - 3 x^2 e^x + 6(x e^x - I_0)$$

$$= x^3 e^x - 3 x^2 e^x + 6 x e^x - 6 \int x^0 e^x \, dx = x^3 e^x - 3 x^2 e^x + 6 x e^x - 6 e^x + C$$

Substitusjon (9.2)

Har sett: $\int f(g(x)) g'(x) dx = \int f(u) du \quad | \quad u=g(x)$
 $u=g(x) \quad du=g'(x)dx$

Men hva hvis: $\int f(g(x)) dx$ der vi har lyst til å sette $u=g(x)$

Anta at $u=g(x)$ er invertibel og deriverbar med $g'(x) \neq 0$.

La $x=h(u)$ være den omvendte funksjonen. Vet

$$h'(g(x)) = h'(u) = \frac{1}{g'(x)} \Rightarrow h'(g(x))g'(x) = 1 \quad \text{Dermed}$$

$$\int f(g(x)) dx = \int f(g(x)) h'(g(x)) g'(x) dx = \int f(u) h'(u) du \quad | \quad u=g(x)$$

$$= \int f(u) h'(u) du \quad | \quad u=g(x)$$

Formel

$$\int f(g(x)) dx = \int f(u) h'(u) du \quad | \quad u=g(x)$$

og der h er den omvendte funksjonen til g .

Praktis: $\int f(g(x)) dx$ $u=g(x)$
 $x=h(u)$

$$= \int f(u) h'(u) du \quad | \quad u=g(x)$$

$$\frac{dx}{du} = h'(u) \Rightarrow dx = h'(u) du$$

Eksempel: $I = \int e^{\sqrt{x}} dx$

$$u = \sqrt{x} \Rightarrow x = u^2, dx = 2u du$$

$$= \int e^u 2u du = \int 2u e^u du$$

$$= 2u e^u - \int 2e^u du$$

$$= 2u e^u - 2e^u + C =$$

$$= \underline{2\sqrt{x} e^{\sqrt{x}} - 2e^{\sqrt{x}} + C}$$

$$U = 2u, \quad V = e^u$$

$$U' = 2, \quad V = e^u$$

Exempel: $I = \int \sqrt{4 - \underbrace{x^2}_{4\sin^2 x}} dx$ $x = 2\sin u \Rightarrow \frac{x}{2} = \sin u$
 $\Rightarrow \underline{u = \arcsin \frac{x}{2}}$

$$= \int \sqrt{4 - 4\sin^2 u} \cdot 2\cos u du \quad dx = 2\cos u du$$

$$= \int 2 \underbrace{\sqrt{1 - \sin^2 u}}_{\cos u} \cdot 2\cos u du = 4 \int \cos^2 u du$$

Mellanstepping: $\int \cos^2 u du$

$$u = \cos u, \quad V' = \cos u$$

$$u' = -\sin u, \quad V = \sin u$$

$$= \cos u \sin u + \int \sin^2 u du$$

$$= \cos u \sin u + \int (1 - \cos^2 u) du = \underbrace{\cos u \sin u + u} - \int \cos^2 u du$$

alltså: $\int \cos^2 u du = \frac{1}{2}(\cos u \sin u + \frac{u}{2}) + C$

Tillbaka: $I = 4 \int \cos^2 u du = 2(\cos u \sin u + 2u) + C$ $x = 2\sin u$
 $u = \arcsin \frac{x}{2}$

$$= 2\sqrt{1 - \sin^2 u} \sin u + 2u + C$$

$$= 2\sqrt{1 - \frac{x^2}{4}} \cdot \frac{x}{2} + 2\arcsin \frac{x}{2} + C$$